

Tapsrend

1.

Régen nagyobb jelentősége volt a tapsrendnek — meséli az idős színész —, legalább annyit gyakoroltuk a megtervezett meghajlásokat, mint maga a darabot. Természetesen másként állította össze a rendező a tapsrendet, ha látványos operettől volt szó, másként, ha tragikus kamaradarabot játszottunk, s megint másként, ha sokszereplős drámát. Egy szó, mint száz, a tapsok fogadása éppúgy része volt az előadásnak, mint maga a darab. Persze más értéke volt a tapsnak is, mint manapság. Rangja volt, le tudtuk mérni az előadás valószínű sikerét vagy éppen bukását. Machinációk akkor is voltak, de ma már nem kell megvásárolni a tapsokat, a premierek protokollközönsége egyformán hálás, akár jó a darab, akár csapnivaló, akár sikeres a rendezés, akár villával összehányt, akár ragyogóak az alakítások, akár értelmetlenek. A színházi újítások egy része az irányban hat, hogy elmarad a tapsrend. Nincs függöny, pláne vasfüggöny. Nemrégiben vita is kerekedett, szükség-e egyáltalán a színháznak a tapsra vagy attól jó egy-egy darab, illetve előadás, ha a közönség még tapsolni is elfelejt. Ez persze színészellenes álláspont. A színészember szereti a tapsot, ez élteti. Még becsapni is hagyja magát, hisz az összecsapódó tenyerek muzsikájának. Annál nincs szörnyűbb érzése, amikor a tapsrend befejezése előtt nemul el a nézőtér, amikor szedelőzködő, a kijáratok felé tolokodó, zibongó közönség előtt kell befejeznünk a hajlongást...

2.

Taps — a színházi nézők tetszésnyilvánításának általános formája a 17. sz. óta. A közönség ezzel hívja ki a színészeket a függöny elé a felvonások végén. Nyíltszíni taps, ha a felvonások közepén egy hatásos jelenet vagy tiráda után tör ki. Vastapsnak akkor nevezik, amikor a vasfüggöny leeresztése után hívják ki a színészeket, akik a vasfüggöny nyílásában jelennek meg. Ez a színházi tetszésnyilvánítás legmagasabb foka. A megvásárolt tapsnak klakk a neve. (Színházi Kislexikon.)

3.

Levélrészlet a Színházi Magazin 1940 júliusi számából:
...Férjem, Asthon Sthaleey, Kalifornia legnagyobb és legelőkelőbb szállodájának, a Hotel Del Monte-nak tulajdonosa. Tejbenvajban füröszt, nincs olyan kívánságom, amit ne teljesítene, kinéve egyet: nem enged szinpadra... Nem is tudom, mit mondjak még? Talán azt, hogy fél kilót fogytam? Ezek komolytalan dolgok. A komoly az, hogy nagyon fáj a szívem Budapest után... Oda adnám az egész passadenai színházat szinpadostól, közönségestől egyetlen vastapsért. Hát most búcsúzó, csókoltatam a Dunát, csókoltatam a Margitszigetet és csókoltatam a pesti közönséget abban a reményben, hogyha viszontlátjuk egymást — nem marad el az a bizonyos vastaps."

4.

Szinte szenzációként újságolták a hírt: nemrégiben az egyik orvosprofesszor előadása után a hallgatóság soraiban kitört a taps. Fehér holló mostanában az egyetemi auditoriumokban az ilyenféle tetszésnyilvánítás. Vajon miért? Hisz egykori orvosok, mai gyakorló orvosok-tudósok rajongva emlegetik jórészt már elhunyt professzoraik lelkesedése és tapsra ingerlő előadásait. Jancsó, Hetényi, Korpási, Batizfalvy, Ivanovics professzorok szuggesztív személyiségét, magávalragadó egyéniségét, csiszolt előadókészségét. Egy fiatal klinikai tanárségéd fogalmazta meg számomra a választ. Az egyetemi sorba kerülve az ifjú oktatóknak épp az oktatás, az elsődrendű feladat válik szinte a legelső pillanattól harmadrangúvá. Mert a

szakmai előmenetel érdekében erejük jó részét tudományos búvárkodásra kell fordítani, ha nem akar lépéshátrányba kerülni az egyre élesedő versenyben; mint fiatal embernek, ezzel egy időben szakad nyakába a családalapítás, az otthonteremtés gondolja, melyhez a plusz anyagiakat a klinikai gyakorlatban, a betegekkel való közvetlen kapcsolatban remélhet. Így cserélődik fel a társadalmilag megfogalmazott sorrend, s válik az egyetemen — az elsősorban oktató intézményben — az oktatómunka harmadrangúvá — legalábbis sokak számára. Hogy mégsem hunyt ki az igény a szuggesztív, iskolát teremtő, tudós tanár típusa iránt, s hogy őket várja és honorálja a mai medikus generáció, annak hallható és regisztrálható jelzése volt az a bizonyos taps az orvos-egyetem új auditoriumában.

5.

„Tapsi-tapsi mamának,
Puszi-puszi lányának”
(Tapsoltató népi gyermekmondóka)

6.

Taps — (tetszés, helyeslés, ünneplés kifejezéseket; újrázást, ráadást sürgető megnyilvánulásként) a tenyér többszöri összevetése, ill. az így keletkező hangok együttes hangzása. (Értelmező Szótár.)

7.

Zárójeles részek egy újságtudósításból: (taps), (taps), (ütemes taps), (nagy taps), (hosszantartó nagy taps), (ütemes taps), (hosszú, ütemes taps), (taps), (ütemes, nagy taps), (szünni nem akaró nagy taps), (nagy taps), (szünni nem akaró nagy taps), (hosszantartó ütemes taps), (nagy taps,

Erdélyi könyv Juhász Gyuláról

Indig Ottó kismonográfiája

A szerző neve az idősebbek fülében ismerősen csenghet, de az az Indig Ottó, akinek színdarabjait ismerhették, és akik az irodalmi lexikonban is megtalálhatnak, meghalt 1973-ban Párizsban. Unokaöccse, a nagyváradi tanár és irodalomtörténész viseli most ugyanazt a nevet, amelyet immár három erdélyi könyv címlapján olvashattunk. 1975-ben jelent meg a bukaresti Kriterion Könyvkiadó Téka sorozatában Nagyváradi színikritikák a Holnap évtizedében című könyvecskéje, amelyben Ady Endre, Bíró Lajos, Dutka Ákos és Juhász Gyula színházi írásait gyűjtötte össze. Juhásznak néhány olyan cikkét is közzétette, amely kimaradt a kritikák kiadás megfelelő kötetéből. Ugyancsak a Kriterion adta ki 1978-ban Juhász Gyula Nagyváradon című könyvét.

S most jutott hozzánk a kolozsvári Dacia Könyvkiadó Kismonográfiák sorozatában 1980-ban megjelent új kötete: Nincs szebb jóvendők májusánál címmel Juhász Gyula életútját és pályaképét rajzolja föl benne. A sorozat némiképpen hasonlít a mi Így élt sorozatunkhoz: a serdültebb ifjúság és az érdeklődő, de nem szakember fölött olvasók számára ad írói portrét.

Indig Ottó könyve a szakirodalomnak számára elérhető művei igen alapos ismeretében, Juhász költészetének megértő szeretetében, lelkiismeretes munkával készült. Az életrajz fonalán, logikus korszakbeosztással követi végig Juhász Gyula költői fejlődését. bőven idéz verseiből. méghozzá nem is csak a közismertekből hanem a versek bensős ismeretéről tanúskodva a kevésbé emlegetettekből is ad, mindig a legjobb helyen odaillo, jól jellemző szakaszokat, sorokat. Már a fejezetek címei is megőrnék kitűnő kiválasztással. Költőnek szült zord vézseted... (Gvermekkor, pálvakezdés.) Élet-szomjam nem oltom el soha!

éljenzés), szünni nem akaró, hatalmas taps)...

8.

Részlet Garai Gábor Artisták című verséből: „...Micsoda egymásrautaltság / leng itt ég alatt, föld felett, / micsoda gyakorlott makacs vágy / ment s kockázat két életet! / ...Ó, ha közös dolgok tevői, / így tartanánk egymást, ilyen / végzetes bizalommal egymás fogában s idegeiben! / Ezekbe fogódzók, ha hitel / mondanánk, mit ök oda-fönn, / élük, hogy: a másik ügyéhez / egész létemmel van kö-zöm!... / ...No most!?... Földet ér a mutatóny. / Fönt már a taps függőnye leng. / S ök ketten egyetlen groteszk bók / szobrában állnak idelelt.”

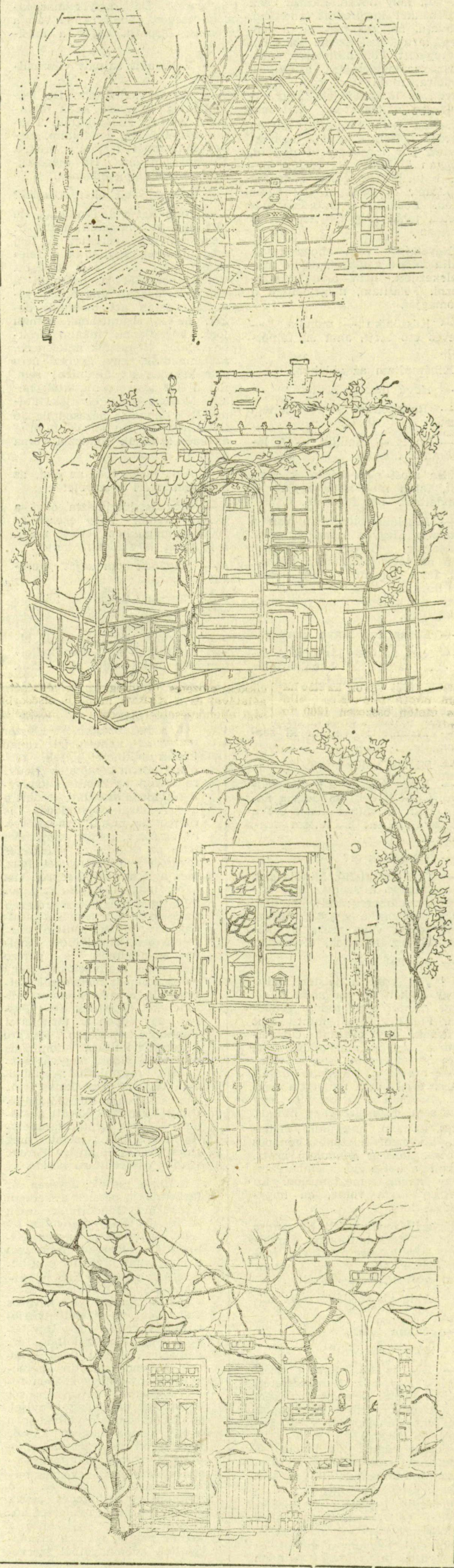
9.

Taps — bennünket összekötő szép muzsika. Minősít bennünket. Ha igaz a van Shakespeare-nek, hogy színház az egész világ, akkor mindannyian egyszerre vagyunk szereplői és nézői az életnek nevezett, egyre tudatosabb színjátéknak. S aki az egyik percben a színpad bohóca, primadonnája, vagy elbukó tragikus hőse, az a következő pillanatban közönség, akinek nevetőizmaira vagy könnyzacskóira társa kíván hatni. Aztán, ha föloldozást nyerünk, ha megkönnyebbülünk, ha föltöltődünk — összeütjük tenyerünket. Mindenki által érthető, azonos jelentőségű muzsikát hallunk. Tapsot, mely a világ minden földrészén ugyanazt jelent. A taps nem ismer generációs ellentéteket, független valástól, nyelvi és társadalmi hovatartozástól, borszíntől. Emberi megnyilatkozásunk kottázható kifejezése. Azon legyünk, hogy békehimnuszt kottázzunk, ne marszenét!

TANDI LAJOS

Emlékek egy régi házról

Erdélyi Katalin tollrajzai

(Egyetemi évek.) Ki itt tanyázott két keserű évet... (Máramaros-sziget, Léva. Igaz, ez a sor Szakolcára vonatkozott, de illik ide is.) Város, kinek nem látni mását... (Nagyváradi.) A méla végén, mely mindent eltemet... (Szakolca.) És mégis, mégis. Rímek, ritmusok... (Makón, Szeged; és a háborús évek.) Lesz új nép, új föld, új egek... (A forradalmakban és az ellenforradalmi korszakokban.) Nagyon megszükkült bennem a világ... (A remeteévek.)

Két dolgot vethetünk a szerző szemére. Az egyik egy föltűnő aránytalanság: az utolsó két korszak (1918—1937) einagvoltsága, vázlatossága. Váradhoz képest, melyet a szerző érthetően most is szívesen és bőséges anyagot mutat be, már Szakolca „hatszáz napja” is kissé sovány a maga 19 lapjával, noha itt tárgyalja legbővebben az Anna-verseket is. Mindennek bizonyára az volt az oka, hogy a húszas évek Juhászaról nem készült még olyan részlettanulmány, mint az előző korszakokról, s ami készült is, nem jutott el — önhibáján kívül — hozzánk.

A másik, ami nekünk már kisé szokatlan, az a folytonos igyekezet, amellyel a szerző a költő politikai szereplését, nézeteit, olykor némi szépítés árán is, igyekszik minél haladóbbnak bemutatni. Félreértés ne essék: Juhász Gyula politikai tevékenységéről, szocialista ihlettségéről Irájaról kell beszélni mert Kacsák Lajos mellett és József Attila előtt ő volt a magyar munkásosztály legjelentősebb költője. Am ez nem ok, hogy világnézetének más árnyalatáról, például szocializmusának és plebeius népi vallásosságának összefüggéseiről hallgassunk.

Indig Ottó könyve azonban tav is nagy szolgálatot tesz az erdélyi magyarság körében a szegedi költő megismertetésében, megszerettetésében.

PÉTER LÁSZLÓ